

‘Meedenken en meedoen is minstens zo waardevol als meebeslissen’

Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) onderzocht samen met tien basisscholen hoe scholen hun leerlingparticipatie kunnen verdiepen en versterken. Dat leidde tot verrassende inzichten. Chaja Deen, adviseur bij het NJI: “Leerlingparticipatie is meer dan meebeslissen.”

Tekst
Erik Ouwerkerk

Scan de
QR-code
voor meer
informatie
over de
leerlingen-
vergadering.

Deen blikt terug op de samenwerking met de professionals uit het primair onderwijs. “Het werk- en leertraject gaf ons de mogelijkheid om te kijken welke vormen van leerlingparticipatie werken in de praktijk én de vraag te stellen: ‘Wat is leerlingparticipatie eigenlijk?’ Want aan die vraag gaan we vaak voorbij. Al snel kwam naar voren dat je leerlingen kunt betrekken bij tal van onderwerpen: van de inrichting van het schoolplein tot aan leervormen, en van groepsdynamiek in de klas tot buurtprojecten. Leerlingparticipatie bleek bovendien meer dan meebeslissen alleen. Meedenken en meedoen is minstens zo waardevol. Het besef dat er vele manieren zijn om de betrokkenheid van kinderen op school te vergroten, zorgde voor veel enthousiasme in de werkgroep.”

Chaja Deen

zou leren hoe een leerlingenraad op te richten. “Maar ik kwam erachter dat we eigenlijk al heel veel aan leerlingparticipatie deden op onze school. Als schoolteam noemden we dat echter nog niet zo.”

De meest in het oog springende activiteit op haar school is de leerlingenvergadering. (zie QR-code) “Op een vast moment in de dag evalueren de kinderen wat er speelt in hun klas en kijken ze naar wat beter kan. Ze geven eerst complimenten aan elkaar. Dat is op zich al heel prettig en het zorgt er ook voor dat het probleemoplossend vermogen van de leerlingen stijgt. Daarna bespreken ze een aantal problemen die de kinderen zelf hebben ingebracht via een uitdagingendoos in de klas. De problemen kunnen variëren van ‘de potloden gaan snel kapot’ tot ‘bij het buitenspelen maakt ons groepje vaak ruzie.’ Vervolgens kunnen de aandragers van de kwestie deze toelichten en vragen uit de

*Iedere stem telt even zwaar,
ook die van de leraar*

Leerlingenvergadering

Onder andere Jetteke Choi, teamleider van de midden- en bovenbouw van Casa, een tweetalige Montessori-school in Pijnacker, stapte het leertraject in met de verwachting dat ze

Foto: Hans Slegers

Jetteke Choi

groep beantwoorden. Daarna vindt er een brainstorm met mogelijke oplossingen plaats, waaruit de inbrenger er één kiest. Na een aantal weken wordt deze oplossing geëvalueerd.”

Iedereen telt mee

“Alle participatieniveaus komen erin terug”, ziet Deen. “Ze leren: dat er meerdere perspectieven zijn, mee te denken over oplossingen, actief te luisteren, mee te doen door vragen te stellen, de tijd van de vergadering te bewaken, te notuleren en mee te beslissen.”

Choi gaat in op het laatste aspect: “En iedere stem telt even zwaar, ook die van de leraar. Het is echt democratisch, in zekere zin meer dan een leerlingenraad waarbij het voorkomt dat tien van de meest populaire of goedgebekte kinderen honderden leerlingen vertegenwoordigen via een raad die af en toe bijeenkomt.”

Lianne Bergman, onderwijsassistent op (v)so cluster 3 school Kiem uit Dordrecht en ook deelnemer aan het leertraject van NJI, heeft tot dit moment instemmend geluisterd naar Deen en Choi. Ze vult de twee nu graag aan. “Een aantal leerlingen op onze school kan zich niet of nauwelijks in woorden uitdrukken. Ook zij moeten weten en voelen dat ze serieus genomen worden, dat ze een stem hebben en dat hun mening en inbreng

telt. Als je als team afstemt op je leerlingen en op wat ze willen en kunnen, zie je snel genoeg dat het organiseren van een formele afvaardiging slechts een van vele mogelijkheden is om meer leerlingparticipatie te bereiken.” Deen: “Exact, er zijn geen kant-en-klare participatierecepten, het gaat om een basishouding van willen, kijken en afstemmen.”

Burgerschap en leerlingparticipatie vervlochten

Bergman brengt nog een ander aspect in: “Wanneer je weet dat jij wordt gezien, ga je ook veel vanzelfsprekender naar een ander omzien. Sneller komt de vraag op: ‘hoe kan ik mijn klasgenoten erbij betrekken’ of ‘de buurt helpen?’. Je hebt het dan al over burgerschap. We kwamen erachter dat leerlingparticipatie en burgerschap zodanig met elkaar verwant zijn, dat we hebben besloten om de beide werkgroepen op onze school samen te voegen.”

Inspiratie

Wat goed is, kan altijd beter. Dus die leerlingenraad komt er alsnog, geeft teamleider Choi aan. Maar dan via een roulatiesysteem, zodat iedereen aan de beurt komt. Ze heeft in de werk-

Foto: Schievink te Papendrecht

Lianne Bergman

Foto: Hans Slegers

groep ook inspiratie opgedaan voor een project met oudere buurtbewoners. Deen is bezig met een masterclass voor de Academie Vakvereniging Schoolleiders (AVS) om de geleerde lessen te delen.

Lessen

Choi wil alvast twee lessen meegeven: “Alle tijd die je investeert in sociale vaardigheden van de leerlingen, betaalt zich dubbel en dwars uit. Iedereen gaat beter in zijn vel zitten omdat ze serieus worden genomen en later, als ze volwassen zijn, kunnen ze ook beter samenwerken, voor zichzelf opkomen, naar oplossingen zoeken, et cetera. En last but not least: begin niet op schoolniveau maar direct met de kinderen in de klas. Het gaat immers om hen. Vertrouw ze, ze kunnen veel meer dan je denkt.”

Wanneer je weet dat jij wordt gezien, ga je ook veel vanzelfsprekender naar een ander omzien